

KS. EDWARD BANASZKIEWICZ

KAPITUŁA KOLEGIACKA W WIELUNIU

Kapituła kolegiacka w Wieluniu zawdzięcza swój początek kapitule rudzkiej, powstałej w XII wieku w Rudzie k. Wielunia, gdzie znajdowała się jedna z najstarszych kolegiat w Polsce¹. Kolegiatę rudzką przeniósł arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Trąba decyzją z dnia 24 października 1419 r. do kościoła parafialnego św. Michała w Wieluniu² razem z tytułem Nawiedzenia Matki Bożej³. Kapituła kolegiacka w Wieluniu po czterystu latach swego istnienia dekretem arcybiskupa warszawskiego Franciszka Malczewskiego z dnia 17 kwietnia 1819 r. została zniesiona wraz z kilkunastu innymi kapitułami⁴. Kościół zaś pokolegiacki w dniu 1 września 1939 r. został zbombardowany przez Niemców, a w 1942 r. rozebrany przez nich do fundamentów.

Po upływie prawie 150 lat od kasaty kapituły wieluńskiej na prośbę biskupa częstochowskiego Stefana Bareły, Papież Paweł VI bullą *Rationabile obsequium* z dnia 20 października 1965 r. wznowił kapitułę kolegiacką w Wieluniu. Do godności kolegiaty podniesiony został kościół parafialny parafii Nawiedzenia NMP w Wieluniu pod wezwaniem Bożego Ciała, dawny kościół augustiański z XIV wieku, w którym znajduje się łaskami słynący obraz Matki Bożej Pocieszenia⁵.

¹ W. Abraham, *Organizacja Kościoła w Polsce do połowy XII wieku*. Poznań 1962 s. 187; W. Patykiewicz ks., *Archidiakoniat wieluński*. „Częst. Wiad. Diec.”. R. 24—31: 1957 s. 456; J. Korytkowski ks., *Arcybiskupi gnieźnieńscy*. Poznań 1888, t. I s. 36.

² W. Patykiewicz ks., dz. cyt. s. 457—458.

³ J. Łaski ks., *Liber beneficiorum*. Gniezno 1881 t. II s. 93—94.

⁴ W. Patykiewicz ks., dz. cyt. s. 119; Z. Wajzner ks., *Los bibliotek klasztornych po dekrete... Malczewskiego*. „Częst. Wiad. Diec.”. R. 43: 1969 s. 131—132.

⁵ W. Patykiewicz ks. i E. Banaszkiwicz ks., *Obraz Matki Boskiej Pocieszenia z kolegiaty wieluńskiej*. „Częst. Wiad. Diec.”. A. 45: 1971 s. 107—115.

Ksiądz biskup, przyczyniając się do wznowienia kapituły pragnął, aby jej wznowienie było upamiętnieniem Tysiąclecia Chrztu Polski i czterdziestolecia diecezji częstochowskiej oraz uczczeniem wiernych Ziemi Wieluńskiej, którzy mimo wielu cierpień, doznawanych w czasie wojny w latach 1939—45 mężnie wytrwali przy wierze.

Pragnął też Ksiądz Biskup, aby kościół kolegiacki stał się centrum życia religijnego i kultury duchowej Ziemi Wieluńskiej. W swym orędziu z dnia 5 lutego 1966 r., wydanym z okazji erygowania kapituły kolegiackiej, Ksiądz Biskup zlecił kapitule opiekę nad katechizacją dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem troski o powołania kapłańskie i zakonne w Ziemi Wieluńskiej⁶. Według bulli kapitułę kolegiacką stanowią trzy godności: prepozyt, dziekan i kustosz oraz sześciu kanoników. Modły chórowe mają się odbywać w święta: Nawiedzenia NMP, św. Wojciecha i inne dni, wyznaczone przez statuty kapituły. Członkowie kapituły nosić mają w czasie obrzędów kapitulnych i w granicach diecezji rokiety, mantolet czarny oraz odznakę kapitulną, zwisającą z szyi i pierścien. Udzielanie godności zastrzeżone jest w Stolicy Apostolskiej, a udzielanie kanonii ma się odbywać według prawa powszechnego⁷.

Bullami Papieża Pawła VI z dnia 1 XII 1965 r. mianowani zostali: prepozytem kapituły — ks. Edward Banaszkiwicz, proboszcz parafii Nawiedzenia NMP w Wieluniu i dziekan dekanatu Wieluńskiego I, dziekanem kapituły — ks. dr Walenty Patykiewicz, archiwariusz Kurii Diecezjalnej w Częstochowie, kustoszem kapituły — ks. dr Władysław Sobon, proboszcz parafii Ruda.

W tymże roku Ksiądz Biskup Ordynariusz Stefan Bareła zamianował kanonikami kapituły: ks. Władysława Gawrona — proboszcza parafii Osjaków, dziekana dekanatu Wieluńskiego II, ks. Błażeja Kawalca — proboszcza parafii Praszka, dziekana dekanatu Praszkiowskiego, ks. Józefa Ferugę — proboszcza parafii Kadłub i ks. Józefa Nowaczyńskiego — proboszcza parafii Lubnice, dziekana dekanatu Bolesławickiego.

Z okazji wznowienia kapituły kolegiackiej w Wieluniu odczytane zostało w niedzielę 6 II 1966 r. we wszystkich kościołach Ziemi Wieluńskiej specjalne orędzie Ks. Biskupa Ordynariusza. W orędziu tym Ks. Biskup podkreśla zasługi dawnej kolegiaty wieluńskiej.

W tymże dniu 6. II. 1966 r. odbyła się w nowej kolegiacie uroczystość ogłoszenia bulli Ojca św. Pawła VI, wznowiającej kapitułę kolegiacką w Wieluniu oraz instalacja prałatów i kanoników, której dokonał ks. Biskup Ordynariusz w obecności ks. Biskupa Sufragana Franciszka Musiela oraz licznie zgromadzonych księży i wiernych⁸.

⁶ „Częst. Wiad. Diec.”. R. 40: 1966 s. 60—61.

⁷ Oryginał w Archiwum Kurii Diecezjalnej w Częstochowie, kopia w Archiwum Kapituły Kolegiackiej w Wieluniu.

⁸ J. W. ks., *Wznowienie prastarej Kapituły Kolegiackiej w Wieluniu*. „Częst. Wiad. Diec.”. R. 40: 1966 s. 62—63.

Statuty kapituły kolegiackiej, ułożone i utrwalone na odbytych w tym celu sesjach kapitulnych, zostały zatwierdzone przez Ks. Biskupa Ordynariusza dnia 8. XII. 1966 r.⁹ Statuty te w liczbie 71, ujęte są w piętnastu następujących tytułach: I — Cel, tytuł, pieczęć, prawa i przywileje; II — Struktura wewnętrzna kapituły; III — Nadanie godności, instalacja; IV — O obowiązkach członków kapituły w ogólności; V — O szczególnych obowiązkach członków kapituły; VI — Relacja prawna kapituły i proboszcza parafii; VII — O rezydencji członków kapituły; VIII — O służbie Bożej w kapitule; IX — O kanonikach honorowych; X — Sesje kapitulne; XI — O dobrach materialnych kapituły; XII — O dystrybucjach; XIII — O testamentach i pogrzebach członków kapituły; XIV — O statutach kapituły kolegiackiej wieluńskiej; XV — Protokół o ułożeniu statutow.

Statut 1 tak ujmuje cel kapituły: „Kapituła została ustanowiona dla podniesienia świętności nabożeństw (ka. 391 § 1), dla spotęgowania i rozszerzenia kultu maryjnego na ziemi wieluńskiej i dla otoczenia opieką duchową młodzieży miasta Wielunia i jego okolic”. Statut 8 mówi: „Kanonie nadaje Biskup kapłanom odznaczającym się nieskazitelnością życia, gorliwością, roztropnością i doświadczeniem w pracy duszpasterskiej oraz zasłużonym dla diecezji”. Statut 32 tak ujmuje służbę Bożą w kapitule: „Zgodnie z bullą z 20 II 1965 r. służba Boża w chórze ma być odprawiana w uroczystości: Nawiedzenia NMP, św. Wojciecha, Pocieszenia Matki Bożej tj. w niedzielę po św. Augustynie, Ofiarowania NMP oraz w miarę możliwości w Boże Ciało.

Uroczystość św. Wojciecha obchodzić będzie kapituła ipsa die w kościele parafialnym w Rudzie, jako kolebce kapituły. Poza tym odprawiana będzie Msza św. konwentualna „Cibavit” w każdy czwartek. W wymienione uroczystości odmówiona będzie stosowna godzina brewiarzowa przed nabożeństwem. W razie, gdyby Biskup Ordynariusz odprawiał nabożeństwo pontyfikalne w kościele kolegiackim kapituła jest obowiązana brać w nim udział. Ponadto statut 33 mówi: „Rokrocznie w dzień następujący po uroczystości Nawiedzenia NMP, członkowie kapituły per turnum odprawiają anniversarz za zmarłych członków kapituły i biskupów diecezjalnych”.

W patronalne święto Nawiedzenia NMP, dnia 2. VII. 1967 r. odbyła się w kolegiacie instalacja pozostałych kanoników kapitulnych, którymi zostali zamianowani przez ks. Biskupa Ordynariusza: ks. Franciszek Pudełko, proboszcz parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Sosnowcu, dziekan dekanatu Sosnowieckiego II i ks. Władysław Maciąg, proboszcz parafii Błachownia, dziekan dekanatu Błachowieńskiego. Instalacji dokonał prepozyt kapituły ks. E. Banaszkiewicz.

Od czasu wznowienia kapituły kolegiackiej ks. Biskup Ordynariusz

⁹ Oryginał w Archiwum Kapituły Kolegiackiej w Wieluniu.

mianował kanoników honorowych kapituły, którymi zostali: ks. Stanisław Pytlawski, proboszcz parafii Wierzchlas (1965 r.), ks. Jan Pietrzyk, proboszcz parafii Błędów (1966 r.), ks. Karol Kościow, proboszcz parafii Serca Jezusowego w Radomsku (1967 r.), ks. Edward Sowula, proboszcz par. Brzeźnica, dziekan dekanatu brzeźnickiego (1967 r.), ks. Stanisław Okamfer, proboszcz parafii Opatrzności Bożej w Częstochowie (1969 r.), mianowany w r. 1971 kanonikiem gremialnym na miejsce zmarłego ks. Wł. Gawrona, ks. Ludwik Sośnierz, proboszcz i dziekan w Siewierzu (1972 r.), ks. Stanisław Milewski, proboszcz w Przystajni (1972 r.), ks. Stanisław Zgoda, proboszcz parafii św. Marii Magdaleny w Radomsku (1974 r.), ks. Stanisław Buchalski, proboszcz parafii MB Anielskiej w Dąbrowie Górniczej (1974 r.) i ks. Feliks Grela, proboszcz parafii Mstów (1974 r.).

Realizując swe cele i postawione jej zadania, kapituła kolegiacka zabiega o podniesienie świątobliwości nabożeństw przez odbywanie swych uroczystości kapitulnych i odprawianie wtedy Mszy św. oraz głoszenie słowa Bożego przez członków kapituły. W każdy czwartek odprawiana jest wieczorem Msza św. o Najśw. Sakramencie, której celebransami i kaznodziejami przez pierwszych kilka tygodni byli księża prałaci i kanonicy kapituły. W trosce o powołania kapłańskie odprawia się w pierwsze czwartki miesiąca uroczysta Msza św. wieczorna z kazaniem. Pierwszą w tej intencji Mszę św. odprawił ks. prałat Walenty Patykiewicz, a kazanie wygłosił ks. prałat Władysław Kasprzak, rektor Częstochowskiego Seminarium Duchownego.

Szczególny wysiłek podejmuje kapituła dla spotęgowania i rozszerzenia kultu maryjnego. Oprócz obchodzonego święta Nawiedzenia NMP i święta Ofiarowania NMP bardzo uroczysto obchodzone jest w kolegiacie święto Pocieszenia Matki Bożej. Poprzedzone jest ono triduum, w czasie którego zaproszeni kaznodzieje podczas Mszy św. porannej i wieczornej wygłaszali nauki do licznie zgromadzonych wiernych. Wspaniałą zwłaszcza przebieg miało święto Matki Bożej Pocieszenia w dniu 4. IX. 1966 r., które odchodzone było jako uroczystość millenijna.

Na mocy dekretu ks. Kardynała Prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego z 11. VI. 1968 r. — N.1647/68/P, odprawiana jest w każdą środę Msza św. do Matki Bożej Pocieszenia.

Dla rozszerzenia kultu Matki Bożej na Ziemi Wieluńskiej członkowie kapituły tak gremialni jak i honorowi głosili w miesiącach letnich niedzielne kazania o Matce Bożej Pocieszenia. Było to jednocześnie przygotowanie do uroczystości koronacji słynącego łaskami obrazu Matki Bożej Pocieszenia. Uroczystość ta odbyła się dnia 5 września 1971 r. Koronacji obrazu dokonał ks. Kardynał Prymas Stefan Wyszyński wraz z ks. Kardynałem Karolem Wojtyłą i ks. Biskupem Ordynariuszem Stefanem Baręłą. Kapituła kolegiacka w Wieluniu otrzymała zaszczytny tytuł kustosza Sanktuarium Maryjnego Ziemi Wieluńskiej.